

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň Mgr. Sylvy Šiškeové a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobkyně: **Mgr. V. Z., Ph.D.**, zastoupené Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem třída Kpt. Jaroše 1922/3, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2, o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného, o námitce podjatosti vznesené žalobkyní ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 8 A 65/2020 a o návrhu žalobkyně na přikázání věci jinému než místně příslušnému krajskému soudu,

t a k t o :

- I. Soudci Městského soudu v Praze JUDr. Slavomír Novák, Mgr. Andrea Veselá a Mgr. Jana Jurečková **n e j s o u** vyloučení z projednávání a rozhodování věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 8 A 65/2020.
- II. Věc vedená u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 8 A 65/2020 **s e n e p ř i k a z u j e** jinému soudu.

O d ů v o d n ě n í :

[1] U Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) je pod sp. zn. 8 A 65/2020 vedeno řízení o žalobě žalobkyně proti nezákonnému zásahu žalovaného, k němuž mělo dojít v důsledku výroků ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešové v pořadu Interview ČT24 dne 5. 5. 2020.

[2] Žalobkyně v řízení o žalobě namítla podjatost soudců osmého senátu městského soudu, JUDr. Slavomíra Nováka, Mgr. Andrey Veselého a Mgr. Jany Jurečkové, resp. všech soudců správního úseku uvedeného soudu. Konkrétně uvedla, že soudci správního úseku městského soudu se bojí rozhodovat, a to mj. v důsledku výroků ministryně spravedlnosti. Správní senáty městského soudu projednávají další návrhy na zrušení opatření obecné povahy vydaných Ministerstvem zdravotnictví a Hygienickou stanicí hlavního města Prahy. Ve třech případech městský soud rozhodl v rozporu se zákonem, jak následně konstatoval Nejvyšší správní soud. Předmět řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem je přitom natolik spjat s rozhodovací činností městského soudu, že je vyloučeno,

aby osmý senát v této věci rozhodoval nezávisle. Navíc je možné, že soudci správního úseku městského soudu by mohli být i v pozici svědků, a nemohli by tak rozhodovat.

[3] Žalobkyně poukázala rovněž na to, že předmět řízení souvisí s osobou soudce městského soudu JUDr. PhDr. Štěpána Výborného, Ph.D., vůči němuž byly namířeny žalované výroky ministryně spravedlnosti, které žalobkyně považuje za projev nátlaku na městský soud i na uvedeného soudce. S ohledem na kolegiální vztahy mezi soudci správního úseku městského soudu pak poukázala na podobnost s usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 9. 2019, č. j. Nad 152/2019-51. Žalobkyně dále odkázala na žalobu na ochranu osobnosti, kterou podala k Obvodnímu soudu pro Prahu 2; stranou žalovanou je přitom Česká republika – Městský soud v Praze. Důvodem k podání žaloby je skutečnost, že tento soud rozhodl dne 7. 5. 2020 o návrhu na zrušení nouzového stavu, přičemž své rozhodnutí zveřejnil na webových stránkách, aniž by je řádně anonymizoval, v důsledku čehož se žalobkyně a její zástupce obávali o bezpečnost sebe a svých dětí. Důvodem pro vyloučení soudců správního úseku městského soudu tak není jejich osobní poměr k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům, nýbrž jejich podjatost plyne již z důvodu služebního přidělení právě k tomuto soudu.

[4] Předseda senátu JUDr. Slavomír Novák předložil Nejvyššímu správnímu soudu podání označené jako „Návrh na přikázání věci jinému než místně příslušnému krajskému soudu podle § 9 odst. 1 s. ř. s.“. Jedná se o shrnutí námítky podjatosti, kterou vznesl zástupce žalobkyně při jednání soudu dne 16. 10. 2020. Při tomto jednání zástupce žalobkyně současně uplatnil návrh na vyloučení členů osmého senátu spojený s návrhem na odnětí věci městskému soudu, a to z důvodů popsaných v bodech [2] a [3] tohoto usnesení (viz č. l. 209 spisu městského soudu). Nejvyšší správní soud si vyžádal rovněž vyjádření soudců osmého senátu městského soudu. Z vyjádření soudců plyne, že námítku podjatosti neshledávají důvodnou; k věci ani k účastníkům nemají žádný poměr, resp. důvod své podjatosti podle § 8 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“), neoznámili.

[5] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. *„soudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“*

[6] Námítku podjatosti může účastník řízení podat pouze vůči soudcům, kteří jsou zákonnými soudci povolány podle rozvrhu práce ve věci rozhodovat, nikoliv vůči všem soudcům specializovaných senátů správního úseku krajského soudu. Nejvyšší správní soud dospěl v usnesení ze dne 18. 5. 2006, č. j. Nao 32/2005-34, k závěru, že vznese-li účastník námítku podjatosti *„všech soudců určitého soudu, a přitom je již zřejmé, kterému soudci (soudcům) je či bude věc přidělena, je účelné se zabývat otázkou pojatosti jiných než těchto soudců jen za předpokladu, že u nich bude shledán důvod k vyloučení. V případě, že tomu tak však není a že tedy nic nebrání v tom, aby soudci, jimž věc byla či bude přidělena, ji vyřizovali, postrádá zkoumání podjatosti dalších soudců daného soudu smysl, neboť vůbec není dán důvod ke změně okruhu soudců, kteří mají věc vyřizovat.“* Nejvyšší správní soud se proto zabýval nejprve

tím, zda je námitka podjatosti relevantní ve vztahu k soudcům osmého senátu městského soudu. Teprve pokud by ji shledal důvodnou a tito soudci by byli vyloučeni z projednávání a rozhodování věci, přistoupil by kasační soud ke zkoumání podjatosti ostatních soudců správního úseku městského soudu.

[7] Z ustálené judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu vyplývá, že požadavek, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce, patří mezi nedílné součásti práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Nestrannost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jedním z hlavních předpokladů důvěry občanů a jiných subjektů v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky). Nestrannost soudce je především subjektivní kategorií vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich zástupcům). Pouze takto úzce pojiňaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi stěží nalezla uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat širě, tedy i v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšmu pozorovateli (účastníku řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má k věci určitý, nikoliv nezaújatý vztah. Subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání; rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. I. ÚS 370/04, či usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2017, č. j. Nao 203/2017-77).

[8] Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 odst. 1 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Např. v usnesení ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003-16, Nejvyšší správní soud uvedl, že podjatost soudce zasahuje do principu nezávislosti soudce, neboť nestrannost soudce tento princip předpokládá. Samotný pojem „soudce“ totiž s sebou nese atribut nezaújatosti a nestrannosti a bez toho, že by se nepředpokládal, nebylo by důvodu ani pro zřízení soudní moci jako jednoho z pilířů demokratické společnosti. Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon. Z další judikatury pak vyplývá, že k vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci může v zásadě dojít teprve tehdy, je-li evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude moci, nebo nebude schopen, nezávisle a nestranně rozhodovat (viz usnesení ze dne 27. 11. 2015, č. j. Nao 278/2015-34). Uvedené závěry přebírá i pozdější judikatura Nejvyššího správního soudu např. v usnesení ze dne 14. 11. 2017, č. j. Nao 338/2017-19, podle něhož „rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v ustanovení § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (ustanovení čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána soudu příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z

projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě“. Obdobně lze odkázat i na další judikaturu Nejvyššího správního soudu (např. usnesení ze dne 15. 8. 2018, č. j. Nao 172/2018-22, nebo ze dne 8. 1. 2018, č. j. Nao 226/2018-19).

[9] Optikou výše uvedeného nahlížel Nejvyšší správní soud na vznesenou námitku podjatosti a neshledal ji důvodnou. Z § 8 odst. 1 s. ř. s. vyplývá, že důvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci ve věcech správního soudnictví může být jednak skutečnost, že se podílel na jejím rozhodování již v předchozím správním či soudním řízení, a jednak takový vnitřní vztah soudce k věci samé, k účastníkům či k jejich zástupcům, že míra a povaha tohoto vztahu poskytuje důvod k pochybnostem o jeho nepodjatosti (§ 8 odst. 1 věta první a druhá s. ř. s.). Podle výslovného znění zákona přitom důvodem k vyloučení soudce nemohou být okolnosti, které spočívají v *postupu soudce v řízení o projednávané věci* nebo v jeho rozhodování v jiných věcech [§ 8 odst. 1 písm. a) poslední věta s. ř. s.].

[10] Žalobkyně podjatost soudců osmého senátu městského soudu (resp. všech soudců jeho specializovaných senátů) spatřuje především v jejich služebním přidělení k uvedenému soudu. Netvrdí žádné jiné konkrétní skutečnosti, které by zavdávaly pochybnost o nepodjatosti zmiňovaných soudců. Takové skutečnosti nevyplývají ani z vyjádření soudců k námitce podjatosti. Samotné služební přidělení soudců ke správnímu úseku ani spojitost předmětu řízení s rozhodovací činností městského soudu však nepředstavují relevantní důvody zakládající pochybnost o nepodjatosti.

[11] Podjatost nelze spatřovat ani v předchozí rozhodovací činnosti uvedeného soudu a zrušení několika jeho rozhodnutí kasačním soudem. Lze poukázat na usnesení ze dne 19. 11. 2019, č. j. Nao 206/2019-56, ve kterém Nejvyšší správní soud mj. uvedl, že „*postup soudce v řízení o projednávané věci a rozhodování v jiných, souvisejících či nesouvisejících, věcech proto nemůže vést k jeho vyloučení, byť by v těchto věcech byl žalobce neúspěšný. Právě v rozhodovací činnosti soudce se projevuje jeho nezávislost. Účastníkův nesouhlas s právními závěry, které soudce dříve vyslovil, je při posuzování podjatosti irelevantní. Soudce může být vyloučen z rozhodování jen z objektivních důvodů, nikoli pro subjektivní přesvědčení účastníka řízení o nespravedlivosti dřívějšího rozhodnutí či neústavnosti postupu správního soudu, které se projevuje polemikou s názory soudu a jejich zpochybňováním. Zpochybňovat rozhodnutí soudu jistě lze, ale k tomu slouží opravné prostředky, jsou-li přípustné, nikoliv námitka podjatosti“.* Dále je možné odkázat i na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2019, č. j. Nao 166/2019-28, ze dne 28. 11. 2019, č. j. Nao 201/2019-39, ze dne 30. 1. 2020, č. j. Nao 235/2019-41, nebo ze dne 21. 5. 2020, č. j. Nao 54/2020-53).

[12] Ve vztahu k tvrzenému nátlaku na městský soud a soudce JUDr. PhDr. Štěpána Výborného, Ph.D. v důsledku výroků ministryně spravedlnosti Nejvyšší správní soud předně podotýká, že uvedený soudce není členem senátu, který rozhoduje o žalobě samotné, ani účastníkem řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem. Pochybnosti o podjatosti přitom nezakládá vztah kolegiality mezi soudci příslušného soudu. Soudci jsou profesionálové zvyklí rutinně rozhodovat věci na základě relativně objektivních kritérií a v rámci toho jsou za běžných okolností obvykle schopni se oprostit od svých subjektivních pocitů, postojů a inklinací (viz usnesení rozšířeného senátu ze dne

26. 3. 2020, č. j. Nad 8/2019-65). Teprve u nadkritické intenzity vztahu soudce k věci lze o podjatosti uvažovat, takový vztah soudců osmého senátu městského senátu k věci ovšem žalobkyně netvrdí. V této souvislosti lze odkázat rovněž na nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, podle nějž „soudce jako reprezentant veřejné moci může být (a často také je) objektem i neoprávněné kritiky ve sdělovacích prostředcích; současně je však třeba přepokládat a požadovat vyšší stupeň tolerance a nadhledu, než tomu je u jednotlivých občanů. Je třeba přihlídnout i k tomu, že princip nezávislého, nestranného a spravedlivého rozhodování je vůbec zásadním principem fungování soudní moci a je zákonnou, resp. ústavní, jakož i morální povinností soudců tento princip dodržovat“.

[13] Zásahy představitelů moci výkonné či politickým tlakem spočívajícím ve veřejných projevech politiků v souvislosti se soudním řízením se zabýval Ústavní soud mj. v usnesení ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. II. ÚS 71/06, z něhož vyplývá, že jakkoliv se nepochybně jedná o nežádoucí a nepřijatelný jev, nemůže sám o sobě zpochybnit nepodjatost konkrétních soudců. Přestože výrok ministryně spravedlnosti, v němž žalobkyně spatřuje nezákonný zásah, směřoval k soudci JUDr. PhDr. Výbornému, ten v řízení vedeném pod sp. zn. 8 A 65/2020 nerozhoduje a ani jinak se jej neúčastní. Judikaturou požadovaný užší vztah mezi politickými projevy (tvrzeným tlakem) a konkrétními rozhodujícími soudci, členy osmého senátu městského soudu, proto Nejvyšší správní soud neshledal.

[14] Nyní posuzovaná věc se rovněž v podstatných rysech liší od žalobkyní odkazovaného usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. Nad 152/2019-51, v němž kasační soud rozhodl o vyloučení soudců specializovaných senátů úseku správního soudnictví městského soudu. Zákonným zástupcem účastnice řízení byl totiž jeden ze soudců správního úseku tohoto soudu, jehož senát rozhodoval o věci samé.

[15] Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že soudci JUDr. Slavomír Novák., Mgr. Andrea Veselá a Mgr. Jana Jurečková nejsou vyloučeni z projednání a rozhodování věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 8 A 65/2020.

[16] Důvod pro přikázání věci jinému soudu podle § 9 odst. 1 s. ř. s. není dán, neboť nenastala situace, že by pro vyloučení soudců specializovaných senátů místně příslušného soudu nebylo možné sestavit senát.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. prosince 2020

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu